

Tisková zpráva

Postoje obyvatel České republiky k politickým stranám – listopad 2018

- ⊕ Téměř tři čtvrtiny české veřejnosti se domnívají, že politické strany rozdělují společnost.
- ⊕ Dvě pětiny občanů mají za to, že žádná z politických stran nereprezentuje jejich názory, ovšem většina (53 %) obyvatel nesouhlasí s tímto výrokem.
- ⊕ Se zbylými negativní výroky o politických stranách, které byly uvažovány v tomto šetření, vždy souhlasí alespoň tři pětiny populace.
- ⊕ Přesto meziročně posílily spíše pozitivní postoje k politickým stranám.
- ⊕ Z hlediska předkládaných výroků lze postoj obyvatel k politickým stranám vyjádřený v letošním šetření považovat za jeden z nejkładnějších od roku 2005.

Zpracoval:

Tomáš Krajňák

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: +420 286 840 129; E-mail: tomas.krajnak@soc.cas.cz

V listopadovém šetření CVVM Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i., položilo baterii otázek týkajících se fungování politických stran v České republice¹.

Téměř tři čtvrtiny (74 %) dotázaných souhlasí s tím, že politické strany rozdělují společnost. Že jsou politické strany potřebné k hájení různých skupin a sociálních tříd si myslí 70 % respondentů. Přibližně dvě třetiny dotázaných souhlasí s tím, že se o ně politické strany zajímají pouze v době voleb (68 %), že politické strany poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti (68 %), jsou zkorumpované (66 %), zajímají se především o výhody a zájmy svých členů (66 %), přestože kritizují jedna druhou, ve skutečnosti jsou všechny politické strany stejné (63 %) a že by bez politických stran nemohla být demokracie (63 %). Pouze mírná nadpoloviční většina (52 %) respondentů se domnívá, že vstupem do politické strany lze něco změnit či ovlivnit.

Převahu nesouhlasných vyjádření jsme zaznamenali pouze u jediného tvrzení, které uvádělo, že žádná politická strana nereprezentuje názory lidí, jako jsou oni sami. Souhlas s tímto výrokem vyjádřily dvě pětiny dotázaných (40 %), více než polovina (53 %) vyjádřila svůj nesouhlas.

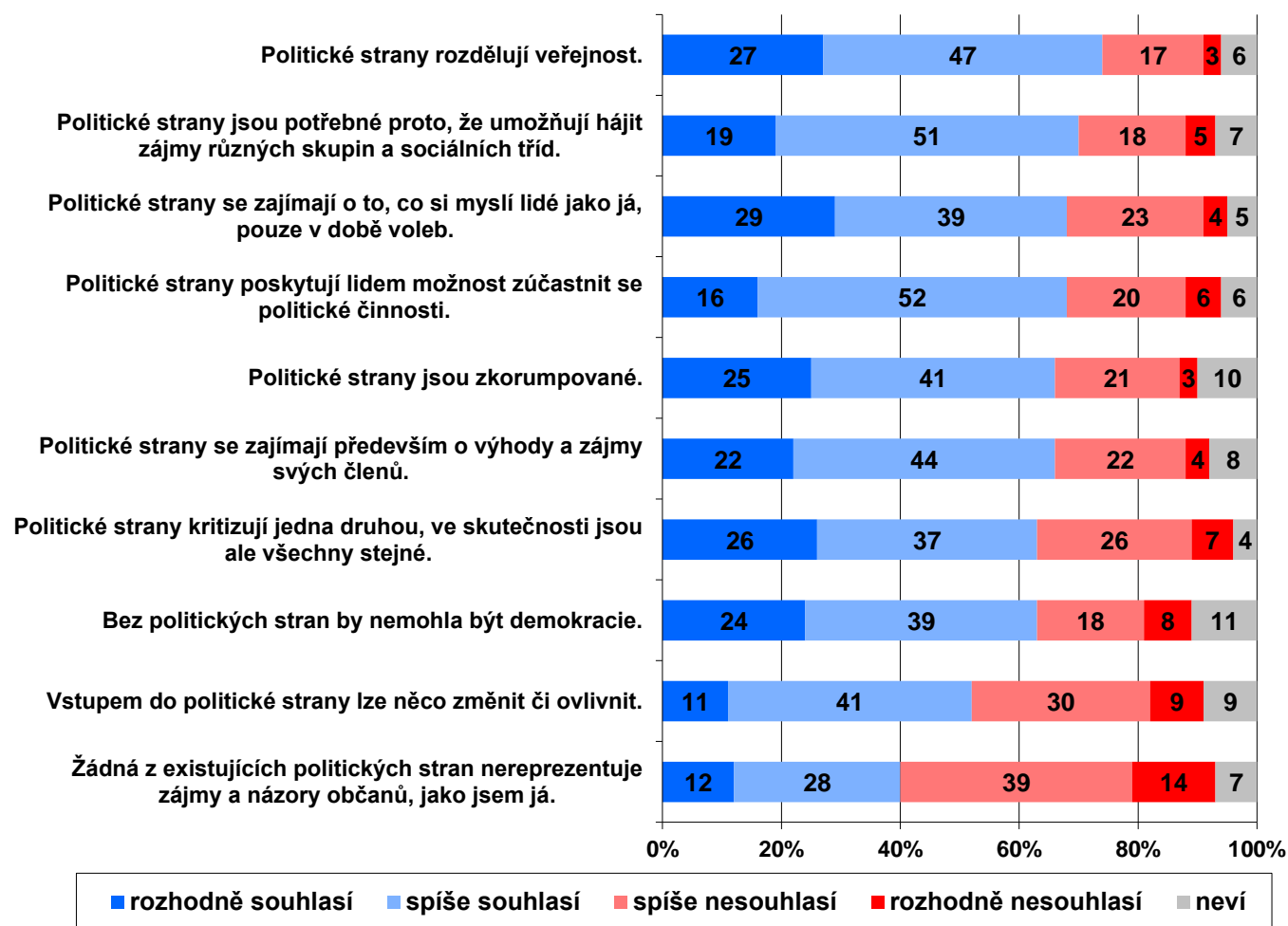
Podrobnější analýza ukázala, že podíl souhlasících a nesouhlasících se téměř u všech předložených výroků výrazně neliší podle pohlaví ani věku respondenta. Pouze v případě výroku, že bez politických stran by nemohla být demokracie, byly nalezeny statisticky významné rozdíly dle pohlaví, když s výrokem častěji souhlasily ženy. Z hlediska vzdělání se ukázalo, že vysokoškolsky vzdělaní častěji nesouhlasí s negativními výroky vůči politickým stranám, jako že nereprezentují názory občanů, či že ač se vzájemně kritizují, tak jsou všechny stejné. Naopak častěji se domnívají, že bez politických stran by nemohla být demokracie. Protipólem vysokoškolsky vzdělaným jsou často lidé vyučení/se středoškolským vzděláním bez maturity, kteří častěji souhlasí s tím, že politické strany nereprezentují názory občanů, jako jsou oni sami, či že navzdory vzájemné kritice jsou vlastně všechny stejné. Naopak častěji nesouhlasí s tím, že by bez politických stran nemohla být demokracie nebo že politické strany umožňují účastnit se politiky.

Dále se ukázalo, že lidé nespokojení s politickou situací v ČR hodnotí politické strany mnohem kritičtěji než ti, kteří s ní jsou spokojeni. Tedy nespokojení častěji souhlasili s negativními výroky a častěji nesouhlasili s pozitivními výroky o politických stranách. Hodnocení výroků o politických stranách je též v závislosti na volební účasti, když nevoliči častěji souhlasí s negativními výroky a častěji nesouhlasí s pozitivními výroky o politických stranách. Z hlediska

¹ Znění otázky: „Do jaké míry souhlasíte, či nesouhlasíte s následujícími výroky?“ Přesné znění výroků je uvedeno v grafu 1.

levopravé politické orientace se ukázalo, že pravicově orientovaní občané na základě vybraných výroků zaujímají vůči politickým stranám pozitivnější postoj, když častěji souhlasí s pozitivními výroky na adresu politických stran – že by bez nich nebyla demokracie, vstupem do politické strany lze něco změnit, hájí zájmy různých sociálních skupin. Naopak tyto občané častěji nesouhlasí s negativními výroky o politických stranách – nereprezentují zájmy občanů, jako jsou oni sami; zajímají se především o zájmy svých členů; zajímají se o lidi jen v době voleb; kritizují se navzájem, ale ve skutečnosti jsou všechny stejné; jsou zkorumpované. Nicméně hlavním protipólem pravicově orientovaným lidem jsou respondenti, kteří se v rámci levopravého politického spektra umísťovali do středu, přičemž se ukázalo, že tyto lidé se k politickým stranám na základě daných výroků staví nejnegativněji.

Graf 1: Souhlas/nesouhlas s výroky týkajícími se politických stran (v %)

Pozn.: Údaje v grafu jsou seřazeny sestupně podle součtu podílů „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 11. 2018, 1104 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Výroky týkající se politických stran zařazujeme do výzkumů CVVM již od roku 2005, což nám umožňuje sledovat vývoj názorů veřejnosti v dlouhodobém časovém horizontu. V porovnání s posledním šetřením ze září 2017 se názory občanů proměnily statisticky významně téměř u všech výroků. Pouze u výroku, že politické strany rozdělují veřejnost, nedošlo ke statisticky významnému rozdílu, což odpovídá dlouhodobému, relativně stabilnímu trendu, kdy změny jsou spíše marginálního charakteru (podíly souhlasu s výroky se pohybují v rozmezí zhruba od dvou třetin až do tří čtvrtin).

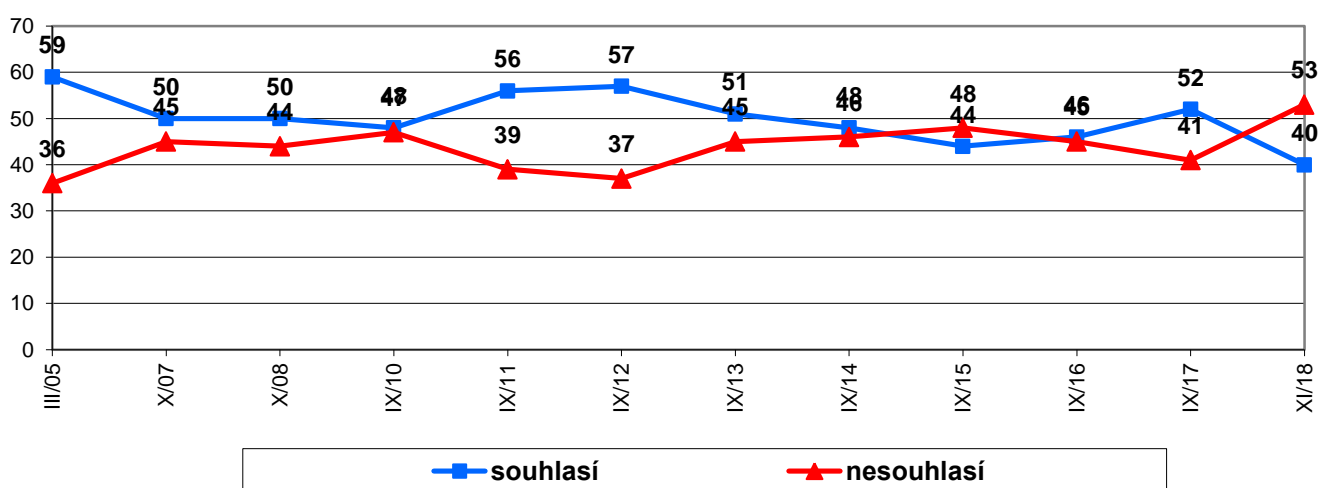
Nejvíce se proměnil pohled české veřejnosti ve vztahu k výroku, že politické strany poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti, s kterým v současnosti souhlasí o 19 procentních bodů více dotázaných než před rokem, a podíl

nesouhlasících klesl o 13 procentních bodů. Souhlas také vzrostl (o 18 procentních bodů) s výrokem, že vstupem do politické strany lze něco změnit či ovlivnit, nesouhlas pak poklesl o 17 procentních bodů. Že politické strany jsou potřebné k ochraně zájmů různých sociálních skupin a tříd si myslí o 14 procentních bodů více dotazovaných než v roce 2017, a naopak nesouhlas vyjádřilo o 10 procentních bodů méně respondentů. Nakonec vzrostl souhlas i s tím, že bez politických stran by nemohla být demokracie, a to o 10 procentních bodů (nesouhlas poklesl o 7 procentních bodů).

Největší pokles souhlasu lze zaznamenat u výroku, že žádná z existujících politických stran nereprezentuje zájmy a názory občanů, jako jsou oni sami, a to konkrétně o 12 procentních bodů, o stejný podíl naopak vzrostl nesouhlas s tímto výrokem. Oproti poslednímu šetření z roku 2017 respondenti v současném šetření též méně souhlasili s výrokem, že politické strany sice kritizují jedna druhou, ale ve skutečnosti jsou všechny stejné (pokles souhlasu o 9 procentních bodů, nárůst nesouhlasu o 10 procentních bodů), že se o ně politické strany zajímají pouze v době voleb (pokles souhlasu o 9 procentních bodů, nárůst nesouhlasu o 8 procentních bodů), že jsou politické strany zkorumpované (pokles souhlasu o 8 procentních bodů, nárůst nesouhlasu o 8 procentních bodů) a že se politické strany zajímají především o výhody a zájmy svých členů (pokles souhlasu o 7 procentních bodů, nárůst nesouhlasu o 6 procentních bodů).

V případě výroků, které lze považovat za pozitivní ohledně politických stran, tj. že politické strany poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti, že by bez nich nemohla být demokracie, že vstupem do nich lze něco změnit či ovlivnit, a že jsou potřebné, jelikož hájí zájmy nejrozličnějších sociálních skupin a tříd, lze pozorovat výrazné nárůsty podílu souhlasu a tyto podíly jsou vůbec nejvyšší od doby, kdy je tato otázka pokládána. Naopak v případě výroků spíše negativních, tj. že žádná z politických stran nereprezentuje zájmy a názory občanů, jako jsou naši respondenti, že se zajímají především o výhody a zájmy svých členů, že se zajímají o názory občanů pouze v době voleb, že sice kritizují jedna druhou, ale ve skutečnosti jsou stejné, a nakonec že jsou zkorumpované, lze pozorovat výrazné poklesy podílu souhlasu, přičemž tyto podíly jsou vůbec nejnižší od doby, kdy je tato otázka pokládána. Jinými slovy z hlediska uvažovaných výroků lze postoj obyvatel České republiky k politickým stranám vyjádřený v letošním šetření považovat za jeden z nekladnějších od roku 2005.

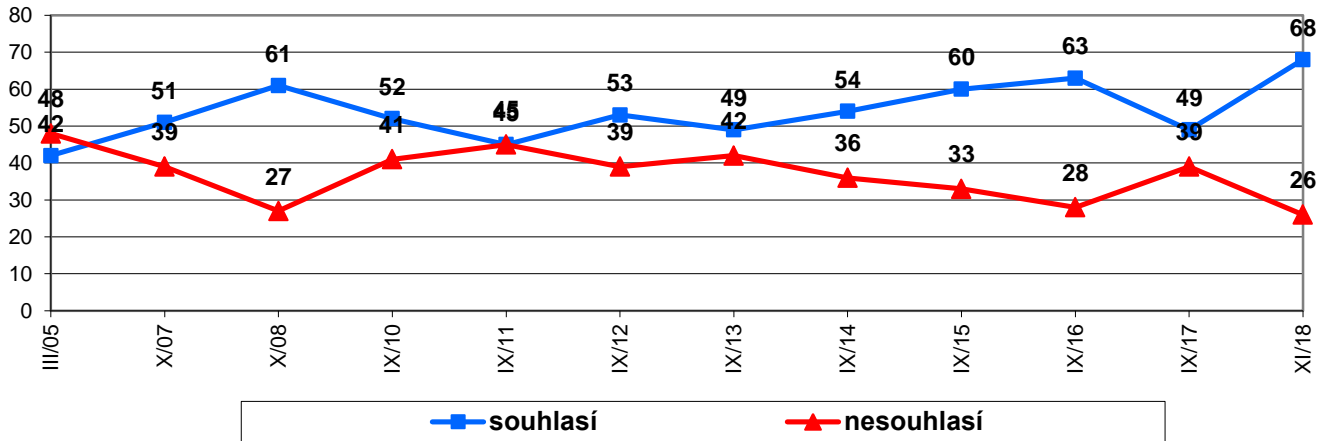
Graf 2: Souhlas a nesouhlas s výrokem: žádná z existujících politických stran nereprezentuje zájmy a názory občanů jako jsem já (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

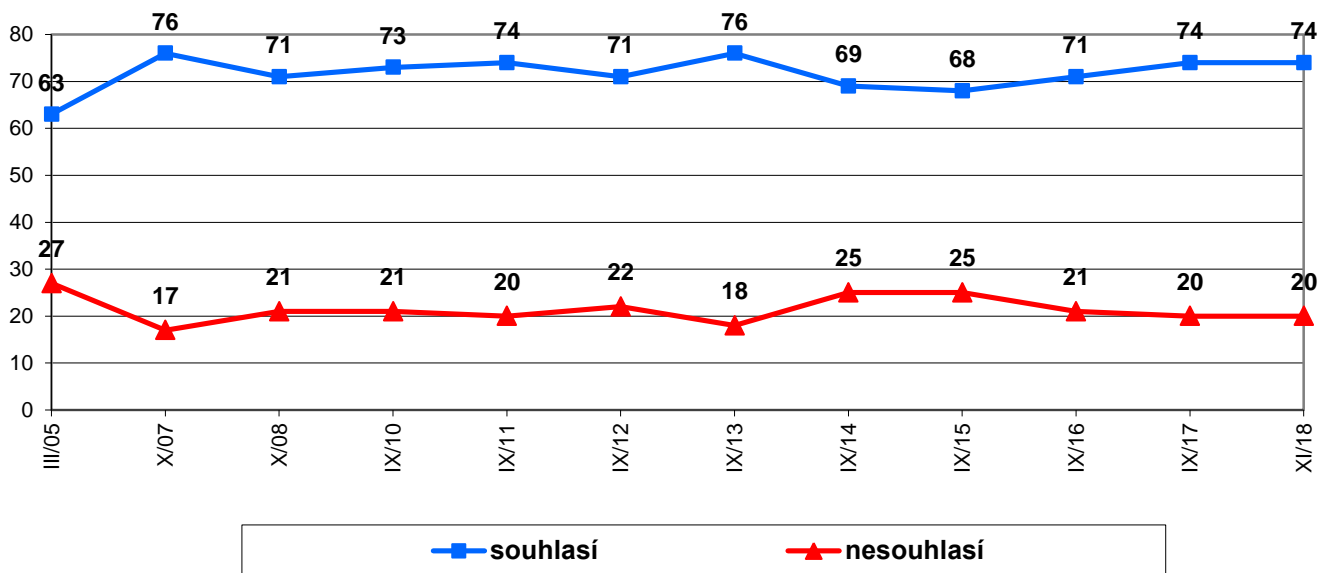
Graf 3: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany poskytují lidem možnost zúčastnit se politické činnosti (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

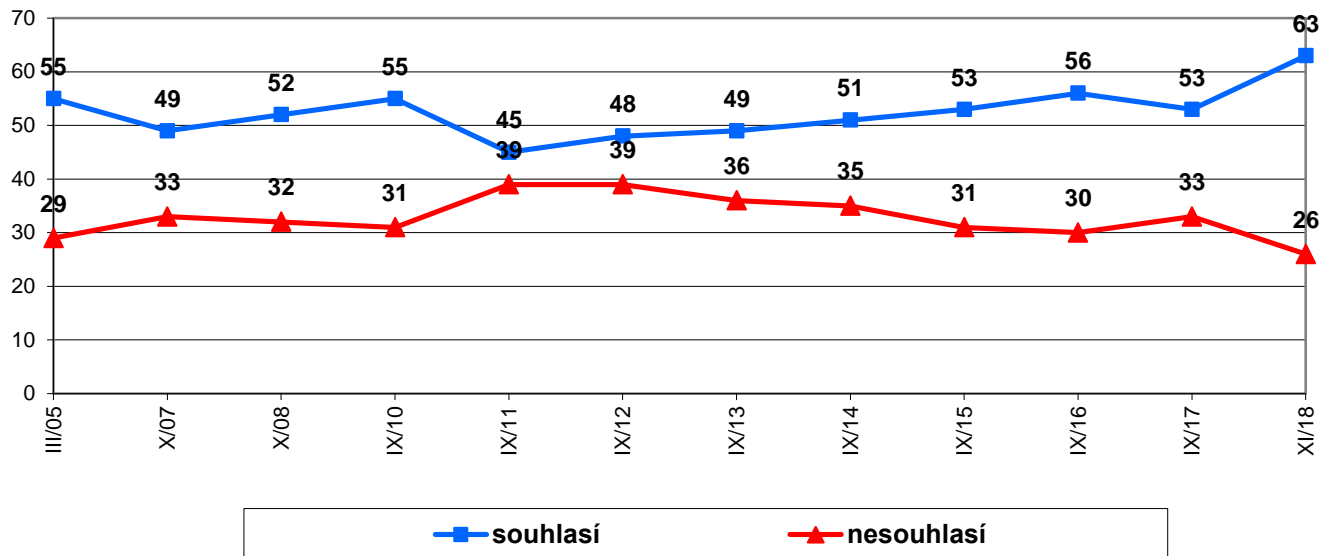
Graf 4: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany rozdělují veřejnost (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

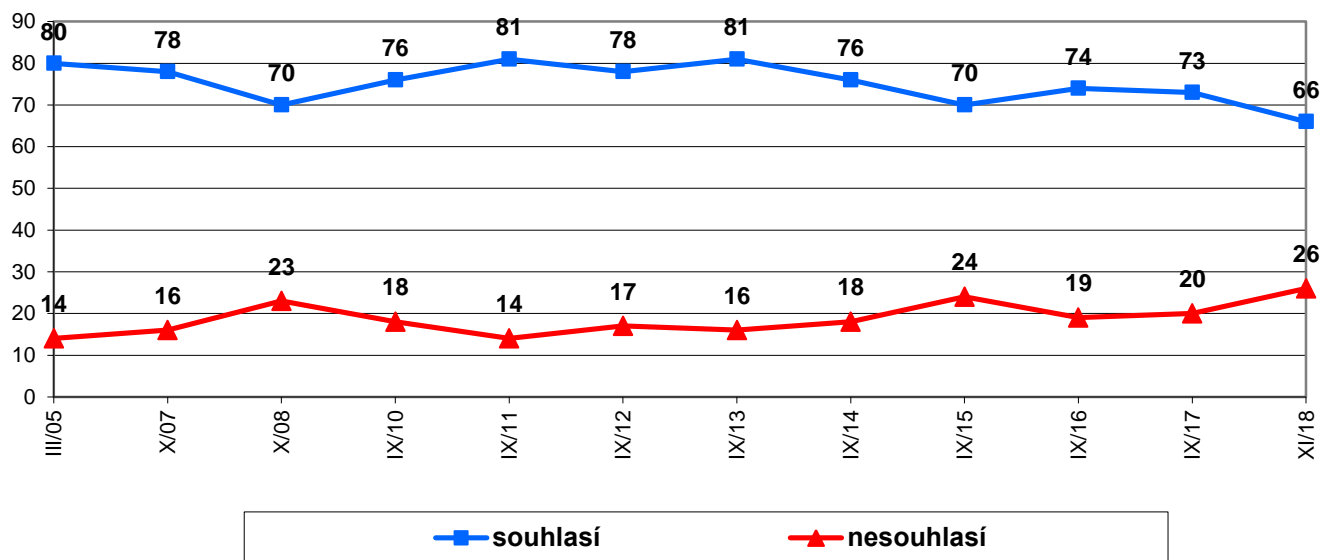
Graf 5: Souhlas a nesouhlas s výrokem: bez politických stran by nemohla být demokracie (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

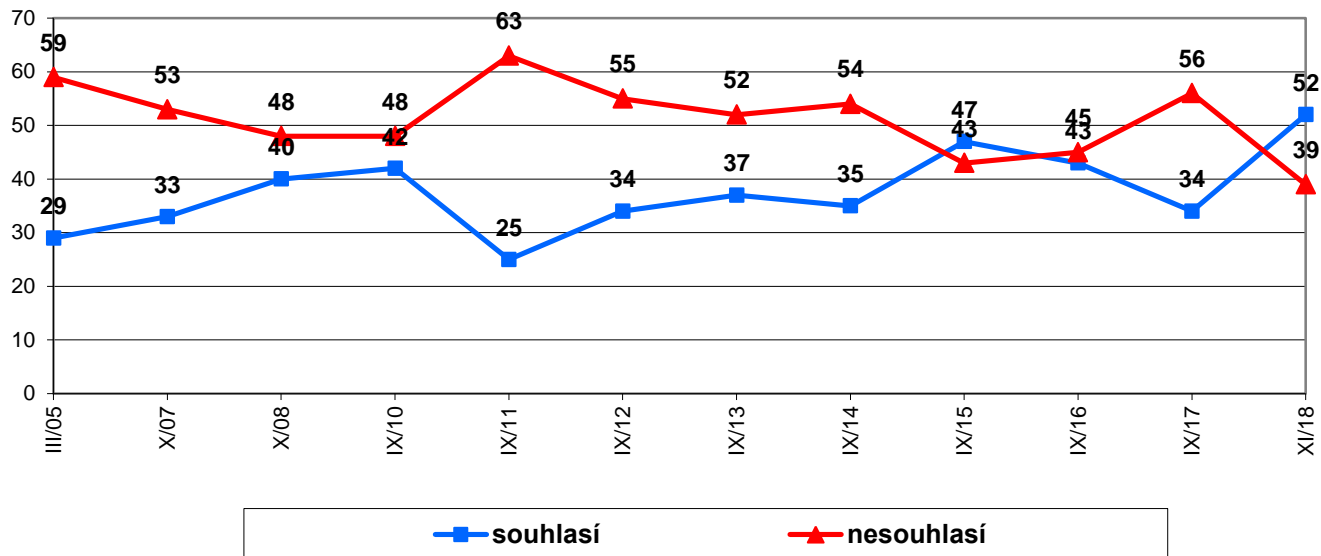
Graf 6: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany se zajímají především o výhody a zájmy svých členů (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

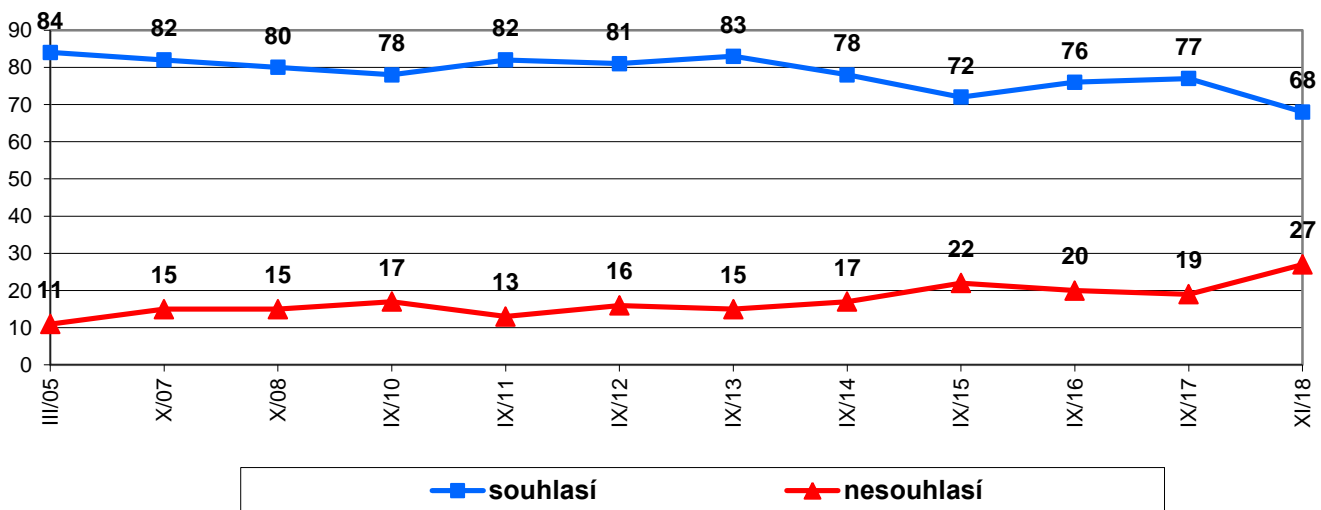
Graf 7: Souhlas a nesouhlas s výrokem: vstupem do politické strany lze něco změnit či ovlivnit (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

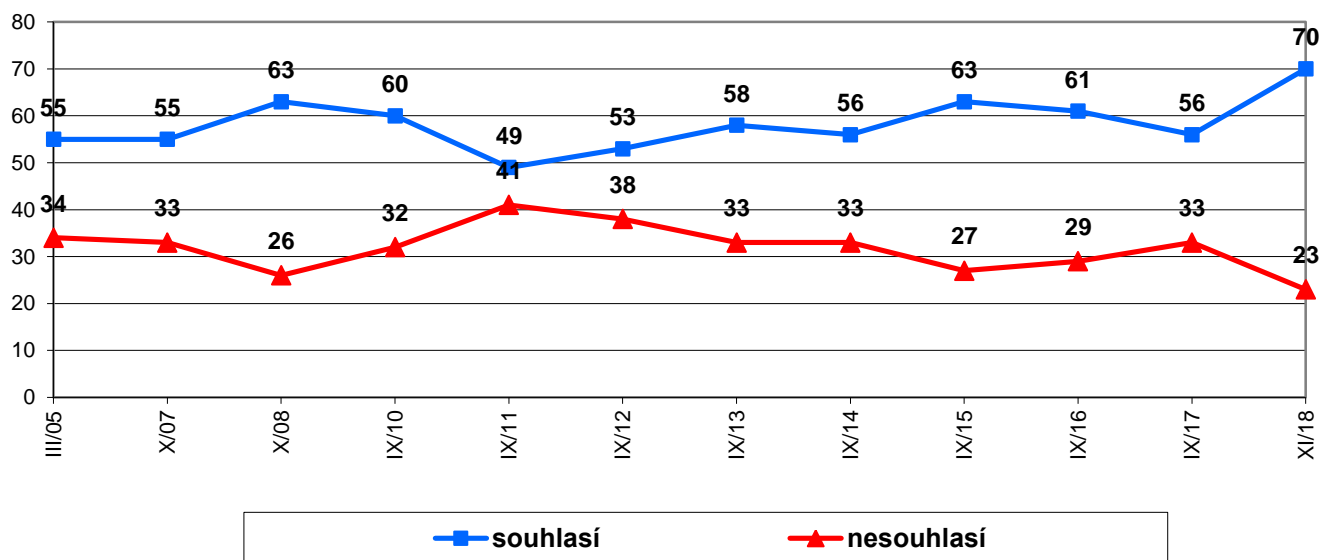
Graf 8: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany se zajímají o to, co si myslí lidé jako já, pouze v době voleb (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

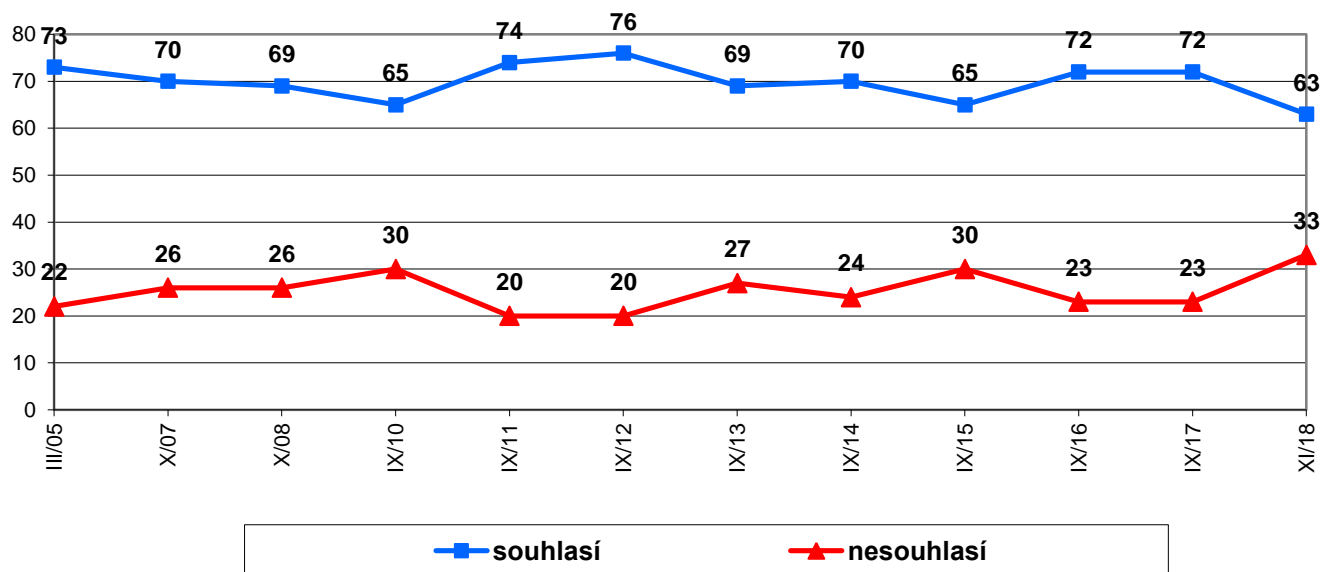
Graf 9: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany jsou potřebné proto, že umožňují hájit zájmy různých skupin a sociálních tříd (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

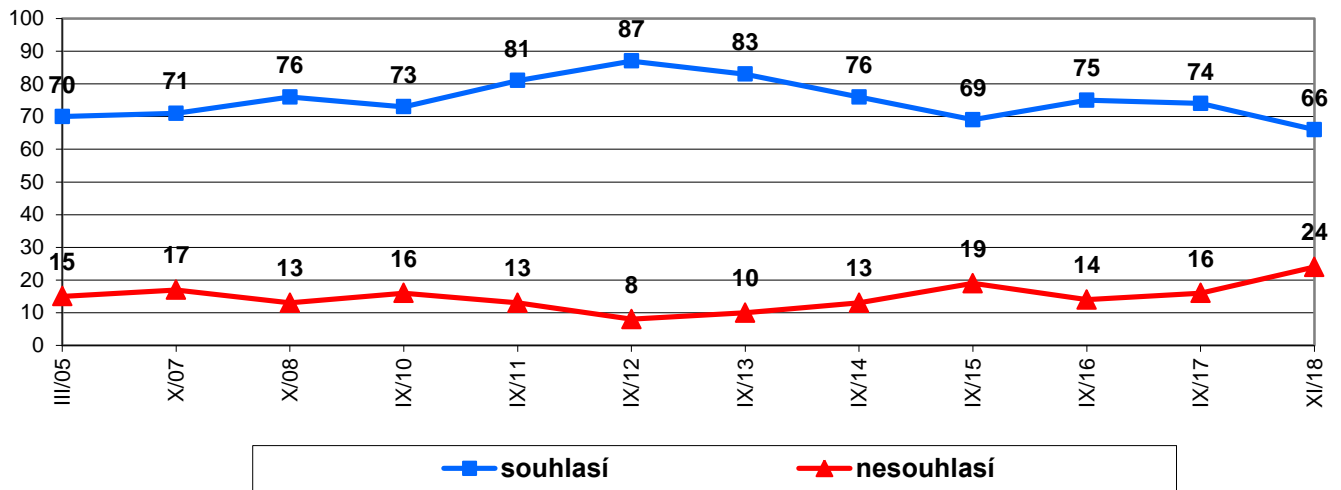
Graf 10: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany kritizují jedna druhou, ve skutečnosti jsou ale všechny stejné (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 11: Souhlas a nesouhlas s výrokem: politické strany jsou zkorumpované (%)

Pozn.: Údaje v grafu představují součty „rozhodně+spíše souhlasí“ a „rozhodně+spíše nesouhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v18-11</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. - 15. 11. 2018</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1104</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>239</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PV.87</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>pv181212</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>12. prosince 2018</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Tomáš Krajňák</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.